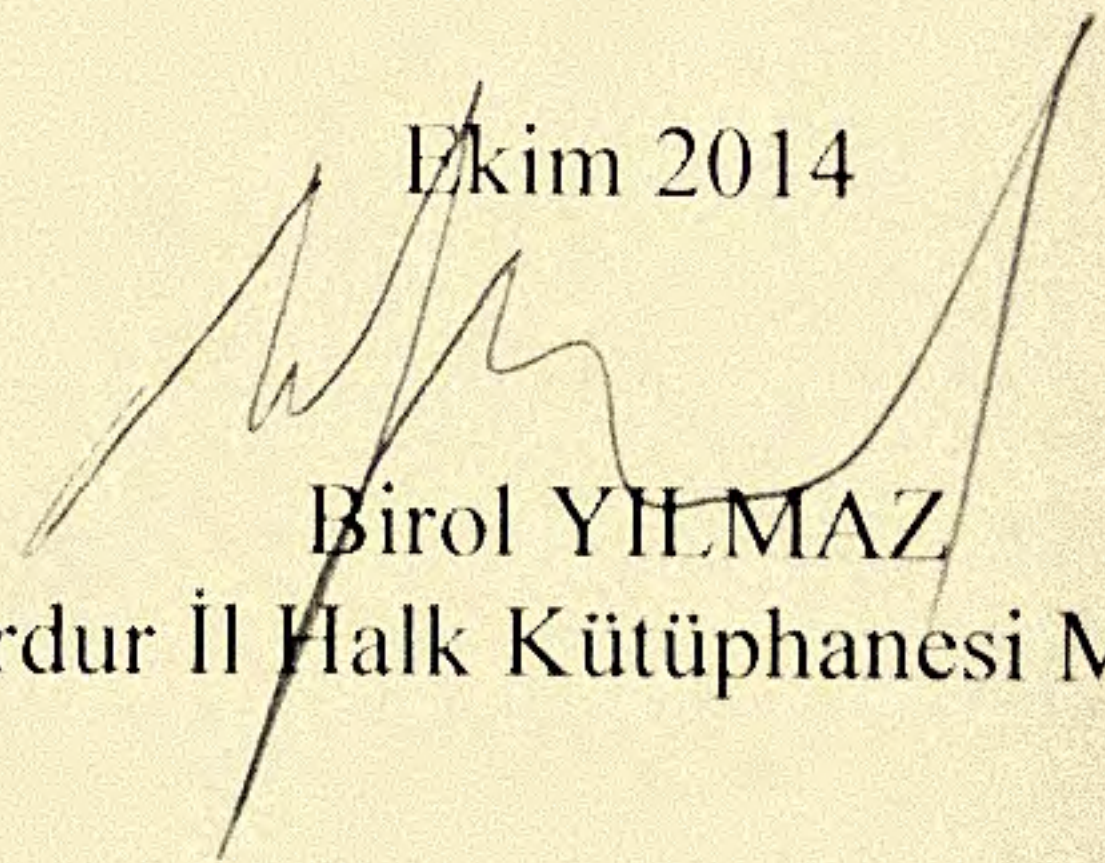

TEŞEKKÜR

Burdur İl Halk Kütüphanesi arşivimizde bulunan ve ilki 1937 yılında Burdur Halkevi tarafından yayınlanmaya başlanılan Ülker Dergisi'ni, Burdur ile ilgili bilimsel araştırma yapan kişilere kaynak olması amacıyla PDF formatında dijital ortama aktarıp yayınlamaya karar verdik (2 - 6. Sayılar). Böyle bir çalışmayı yapmamızdaki amaç Ülker Dergisi'nin kütüphanemizde tek nüsha olması nedeniyle yıpranmasını engellemek ve araştırmacıların ilgili kaynağa ulaşımını kolaylaştırmaktır.

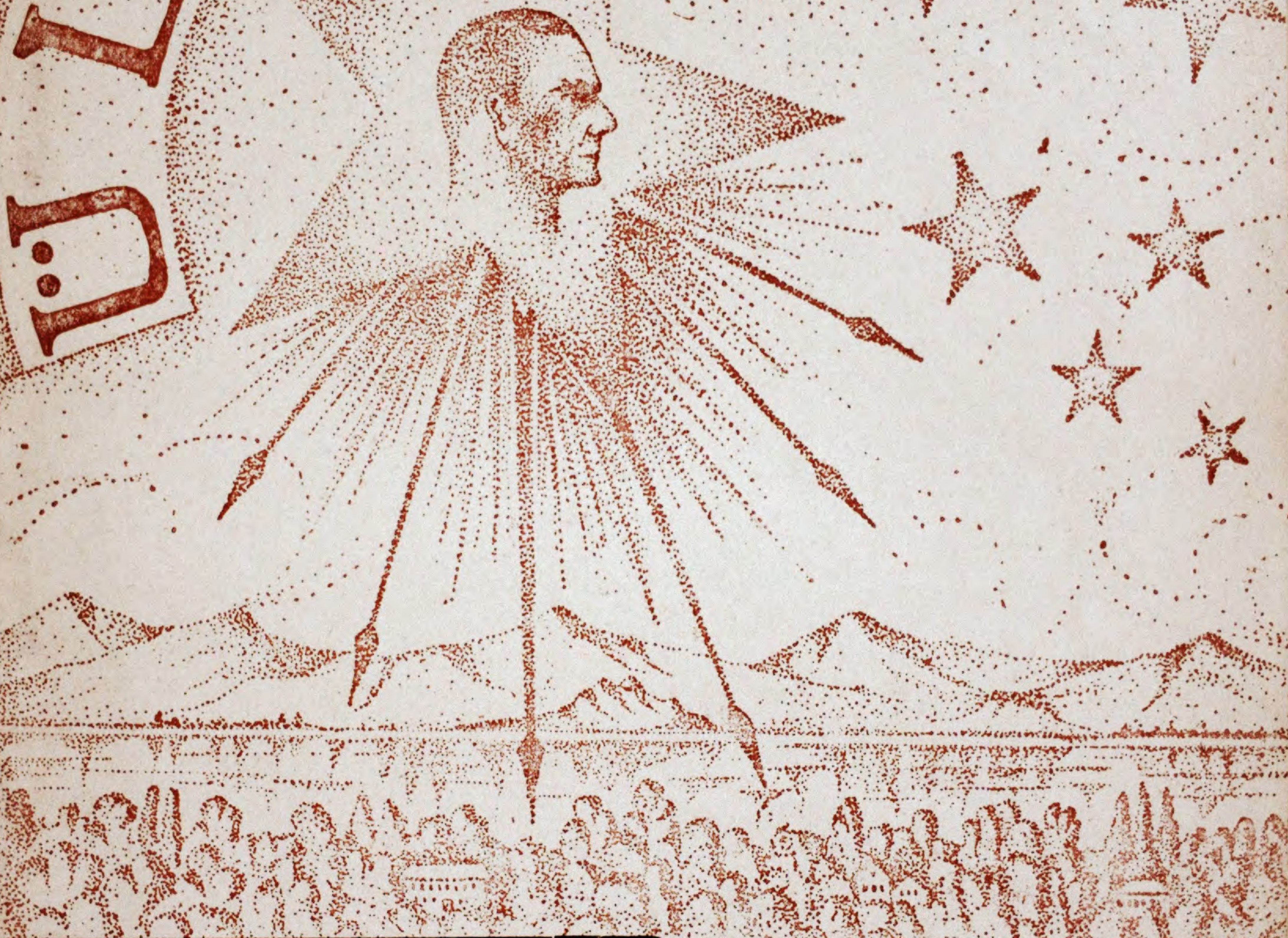
Ülker Dergisi'nden Cumhuriyetin ilk yıllarına ait Burdur ile ilgili folklor, tarih, yaşam, sağlık, coğrafya, edebiyat ve ekonomi gibi konularda önemli bilgilere ulaşılmaktadır. Burdur yöre kültürüne ilişkin önemli veriler içeren bu derginin dijital ortama aktarılmasında öncülük eden ve tarama çalışmalarını takip eden Tarihçi Sayın **Osman KOÇIBAY**'a ve dijital ortama aktarma çalışmalarını yürütüp, çok değerli katkılarda bulunan Tarihçi Sayın **Fatih DEMİR**'e, Sayın **Mehmet KILIÇ**'a, Sayın **Salih SAYDAM**'a ve Sayın **Şükrü KORKMAZ**'a teşekkür eder, bu çalışmanın Burdur'a, Burdurlulara, Burdur sevdalarına ve Burdur ile ilgili çalışma yapan değerli araştırmacılara faydalı olmasını temenni ederim.

Ekim 2014

Birol YILMAZ
Burdur İl Halk Kütüphanesi Müdürü

HALKEVİ

DL

İçindeki Yazılar

Analya Saylavı Sayın Bay Rasih Kaplan'ın Ana
Yasa hakkındaki konferansları — Halk Evinin
yıl dönümünü kutlularken

Liselerde Türkçe derslerine dair	Kerim Aydınli oğlu
Hâmid, Yahya Kemal	K. A.
Ruhiyat : Zihin işleme	M. Naci
Fikret : Resmi kaşışın'a	K. A.
Mehmet Akif - İstiklâl marşı	Kemal Vecih
Kaynak	Enver Barlas
Şapkaya tarih	K.
Estetik	K.
Ülker için	Hasan Melli
Homer	Hasan Barlas
Açık mektup	...
Gündüz	Kemal Vecih

3

BURDUR
HALKEVİ
DERGİSİ

Dördüncü Sayıdaki Yazılar

- 1 — Fevkalbeşer
- 2 — Felsefe ihtiyacı
- 3 — Hukuk tarihinde fevkalâde hadiseler
- 4 — Estetik "Güzel olmak ihtiyacı,"
- 5 — Burdurun tarihi coğrafyası
- 6 — Bucağın " "
- 7 — Mizaha dair
- 8 — İlk okul çocuklarının gazetelerden faydalanmaları
- 9 — "En güzel şiir," nasıl anlaşılır
- 10 — İntihal'a dair
- 11 — Tercemelerde tekrarlar
- 12 — Bir insan profili karşısında düşünceler
- 13 — Kılışizm'in zaferi ve öz Türk şiirinin doğuşu
- 14 — "Yahya Kemal," için en yeni bir etüd
- 15 — Hikâye'nin estetik bakımından mevkii
- 16 — "Çocuk edebiyatı," nın terbiye bakımından incelenmesi
- 17 — Mark Orel'in fikirleri
- 18 — Halk edebiyatı örneklerinde orijinalite
- 19 — (Ulus) gazetesi için
- 20 — "Yeni Adam," a dair

İLKER

Sayı : 3

Mart 1937

Terbiye

ORTA OKUL, LİSELERDE

Türkçe ve İnsaniyat İlimleri ..

Zamanımızda ilim ve san'at mes'eleleri o kadar çok parçalara ayrılmış; her kısma dair o kadar çok eserler yazılmıştır ki; "Neşriyat denizi," denmeye lâyık bu âlemde hakikaten yeni ve orijinal bir şey ibda etmek; karanlık bir bahçede gül dermeye benzer.

Öyle ki; ciddi bir eser yaratmak için zekânın heyecanla birçok şeyler araştırdığı ufuktan müthiş bir rüzgârın geçtiğini insan duyar gibi olur.

İlim ve san'at tarihinde adları saygıyla anılan nim ilâhların yazı müsveddelerini görenler bu fikri cidalin derecesini anlarlar.

Bunun için Fransız Akademisi üyelerinden (Henri Lavedan) "Unutulmadan önce," adlı hatıralarında : "Fıkralarımı ne kadar çalışmakla, ne kadar düşünmekle, yazıp bozmakla, tekrar yazıp yine çizmekle vücuda getirdiğimi ah bir bilselerdi," deye derin teessürünü ifadeye mecbur olmuştur.

Büyük "Ahmet Haşim," in ancak bir sahifelik yer tutan o harikulâde mensur şiirlerini nihayet on günde yazabildiği göz önüne getirilirse; yüz yıllara yaşayabilecek ilim, san'at eserinin ne müthiş bir fikir ve ruh didinmesiyle vücut bulduğu takdir edilir.

Emin olmalı : En küçük bir cümle, en basit bir mevzu bile endişeli bir fikir cidalinden geçmedikçe şahsî olamaz. Şahsî bir üslûbe malik olmıyan eserin ise bir mevsimlik ömrü olmıyacağı tabiidir. Her ilim ve san'at eserini Belâhete karşı çevrilmiş bir ayna bilen kimseler, eğer bu fikir cidalini bir an denemek zahmetini ihtiyar ederlerse, ciddi bir mektup yazmak için bile nekadar zihin harfine muhtaç olduklarını anlarlar ve inanırlar ki : ilim, san'at zevkini duyan ilmî seciyesiyle temayüz eden her muharririn hayat ve tabiattan başka haricî mülhemi olamaz; fikri haysiyetini kaybetmedikçe de hiçbir muharrir, çocuk ve ya iptidai insan seviyesine inerek, basit, lâübali, sayıklamadan ibaret şeyler yazamaz.

Her hangi yüksek ilim, san'at eserinden zevk alabilmek için en az ikiyüz şah eser okumak icap ettiğine göre, ciddi bir ilim ve san'at eseri yazabilmek için bir yıl, beş yıl değil, en az onbeş yıl bu âlemin maveraî ufuklarında dolaşmak, aramak, yaşamak gerektiği kendiliğinden anlaşılır. Hatta yüksek tahsilini ikmalden sonra bile her hangi bir mevzu hakkında en az ikiyüz kitap ve makale okumadan, şahsî intiba ve görüşler üzerinde bir iki sene işlemeden yazı yazanların derin bir hüsrana uğramaları

mukadderdir.

Bundan ötürüdür ki : Nerede bir yeni mecmua çıkarsa, hemen etrafına mevsim kelebekleri gibi bir sürü şiir taklidi uçuşur. Çünkü iptidai ve çocukça şiirler yazmak gayet kolaydır. Anadolu halk şairlerinin binlerce varması da bundan ileri gelmiştir.

Bugüne kadar ayrı ayrı tarihlerde çıkarmış olduğum dört muhtelif mecmuaya gönderilen yazıların hemen yüzde doksanını bir takım sayıklamalardan ibaret hece ve aruz veznine bürünmüş iptidai terennüm ve duyguların teşkil etmesi de bu fikrimi teyit eder.

Hakikatte san'atın en güç ve en mümtaz, adetâ ilâhi bir nevi olan şiirin böyle iptizale uğraması yüzünden birçok ciddi ve yüksek aydınlar her nevi şiire ehemmiyetsiz bir gözle bakmakta ve şairleri istihfafla karşılamaktadırlar.

Halbuki şimdiye kadar sayısı yüzleri geçen bu yazılar arasında — itirafı ne acıdır — yalnız üç ciddi eser ve altı şiir bulunabilmiştir.

Hatta, bazı ümit veren şiir sahiplerinden medeniyet, insanîyet, mutlak hürriyet, vatan, vatan severlik, reel terbiye, terbiyede hayalî mevkii, gibi düşündürücü ve araştırmacı etüt vermelerini diledim. Bir kaçına, her gün içinde buldukları köylerin içtimai, ahlâkî, hayatî bakımdan tetkikini rica ettim. Semtime bile uğramadılar. Böylece yalnız şiir yazabileceklerini anlatmış oldular.

Bu halin sebebi; zamanımız gençlerinin her nesilden ziyade kolay muvaffakiyet araması, ciddi eser okumak güçlüğüne gelememesidir.

Sonra en mühim bir sebep te Orta okul ve Liselerde Felsefe, İçtimaiyat, Ruhîyat ve Estetiğe, bilhassa milletler arası edebiyata lâyık olduğu derecede ehemmiyet verilmemesidir.

Bütün salâhiyetli ilim ve fikir makamlarını birçok yakın tecrübe ve ciddi araştırmalarla temin ederiz ki; Orta okulların Türkçe okuma kitapları - şimdiye kadar hususî vasıtalarla intişar eden bütün kıraat serilerinden çok iyi olmakla beraber - okurlara hiçbir vakit insanîyet

ilimlerinin başlangıcı hakkında ve modern kültürümüze dair esaslı ve ciddi fikir verecek halde değillerdir.

İlkokul Türkçe kitapları ise bütün bir nesil şükran ve minnetle anılacak derecede güzel ve fevkalâde olduklarını unutmayarak ...

Liselerin 9, 10, 11 inci sınıflarında okutulan, edebiyat nazariye ve tarihleri ise okurlara çok eski, iskolâstik malûmat vermekten başka bir şey yapamıyorlar. Hemen hemen gençleri 200 sene evvelki âleme sürüklüyor ve dimağlarına bir sürü karanlık ve meçhul fikirler dolduruyorlar. Bu kitaplardaki ifade ve üslûp ağırlığı ve eskiliğide bir yanadır.

Bunun için, geçen sene "Alfabe," müsabakasının verdiği çok ciddi ve mühim netice göz önüne alınarak Liselerde okutulan bütün insanîyet ilimlerine ait ders kitaplarının yazılması da müsabaka ile temin edilmelidir, ve derhal arzedeyimki: Orta Okul ve Liselerin insanîyet ilimlerine ait kitapları müsabakaya konulunca, mevcut ders müfredat programlarının tamamen hükümleri olmadığı, bu müsabakaya girecek müelliflerin her sınıfta okutulması gereken mevzuları da kendilerinin tayin ve intihap etmeleri icap ettiği lütfen kabul buyurulmalıdır.

Senelerdenberi, Türk dili ve insanîyet bilgileri tedrisatında yapılması gereken tezlerimi birçok vesilelerle arzetmiş; İlk Okul Öğretmenlerinin Askerden yetiştirilmesi gibi mühim bazı idelerimi, yıllarca evvel bir Vilâyet Maarifine memur iken, yüksek Vekâlete takdim ettiğim "Maarifte büyük inkılâp," etüdümdede ileri sürmüş, ve bütün Okullardan gramer tedrisatının kaldırılması eihetini de, yıllarca evvel, ileri sürerek; tedris ve idaresine memur olduğum Öğretmen Okulu ve bir Lisede senelerce gramer tedrisini kaldırmış ve bu suretle bugün bir kısım tezlerimin, resmi müeyyidelerle tahakkuk etmiş olduğunu görmek mutluluğula Orta Okul ve Liselere mahsus insanîyet ilimlerine ait kitapların yeni baştan tanzimini arzetmekte mahzur görmedim.

K. G. Aydınlu oğlu

ABDÜLHAK HÂMİD ...

Bu taş cebnime benzerki; aynı makberdir;
Tışı sükût ile zahir; derunu mahşerdir ..

A. H.

Başı lâhüte eren bir kubbe
Âks eder sesleri bir şahikanın -
Bu derin kubbei lâhütide ...

O başın bir eşi var : Gökde ayan;
Bir güneştir o, ki : Şiir âlemine -
İlkbahar açtı ve yaz açtı, hazan ...

İlkbahar açtı o sahrada bir an;
Yaz (Garam) ın en güzel tablosudur -
"Tarık,, ın mâkesidir faslı hazan ...

"Eşper,, ın benzeri yok âlemde;
Ses alıp gizlice yükseklerden -
Yazdı miraca eren bir demde ...

Şiiri bir cilvesidir allahın;
Derki : (Allah gözümde burhan)
"Makber,, i, şahikasıdır "Ah,, ın ...

Gözü mihrakı dehadır her an;
Alnı sonsuz bir ufuk, veçhi şafak,
"Hücle,, den "Tayfa,, geçerken "İlhan,,

Dedi : Mahlûk değil (Abdülhak)

K. A.

YAHYA KEMAL ...

Bir uzak âleme dönmüş bakıyor;
Açık alnında özel defne dalı;
Âşına zevkine gençlik akıyor;
O ilâh yüzlü, ilâh sevdalı -

Bembeyaz şiiri "Eros,, dan sezdi,
Bir yazın geçtiği coşkun çağda ..
Bu duyuş kendi kadar eşsizdi,
Tattı her zevki o "Viranbağ,, da ..

Rönesans şairi dersem, yaraşır;
Şiiri çepçevre ilâhlar nefesi ..
"İnkıraz,, hissini hüsrarla taşır,
"Sicilya kızları,, ilk mülhemesi ..

Sanki "Biblus,, de, o birgenç "adonis,,
Almış etrafını yüzlerce güzel;
Çamlar altındaki nesri, o nefis -
Yirmiüç şiiri ki : Bir ömre bedel.

Şim li ardında asil gençlik var,
Çünkü : San'atta "Nedim,, ın yarısıdır ..
Her nesil namını saygıyla anar,
O ki "Şen şarkılar,, ın şairidir ..

K. A.

ZİHİN İŞLEMESİNDEKİ GERGİNLİK VE GEVŞEKLİKLER

— 1 —

Şüphesiz ki; insan hayatının muhtelif çağında, hatta bir günün muhtelif saatında her hangi bir mes'eleye karşı aynı hararet ve iştihakla alâkadar olmaz. Bazı anlarda insan en müşkül görünen işlerin halline doğru içinde-tuğyankâr bir hamle ateşin bir kıvrılma sezer, diğer bir zaman ve mekânda en âşina bulunulan bir hareketin icrasında aciz ve zaaf, tereddüt yılgınlık ve kuvvetsizlik hisseder. Birinci hal ile tamamen gerildiği — tevettür peyda ettiği — ikinci takdir ile gevşediği kastedilen zihnin böyle bir vaziyetten diğerine nasıl geçtiğini, aradaki farklar ve merhaleler, sebepler "Piyer jane," tarafından pek mahirane ve vakıfane bir say ile tetkik edilip durmaktadır. Bu filosofe nazaran zihnin bu halinin tetkiki ve kanunlara raptı ruhiyatta seciye ve zekâ mes'elesini tenvir eder. Bundan istihraç edilecek neticelerle (Faaliyet) in kıymet derecesi ve bu faaliyetler mecmuası demek olan "Zihin," in ince ve karanlık köşeleri vuzuh peyda eder Piyer janenin bu yoldaki me'aisi ve görüşlerindeki hususiyet muasır ruhiyatta "Psychologi de compartement," adlı bir çığır açmıştır. ve bu tetkikatın mebdai hareketi, zihnin en fazla gerildiği ve ya gevşediği vazihan görülen marazî tiplere ait bir sahadır.

— 2 —

Bugün artık klâsik malûmat sırasına girmiş bir hakikat vardır. Cimadattan ve en eminent, iptidai hüceyrelere, âza ve echize itibariyle en mütekâmil bulunan insana kadar bütün mevcudatın haricî bir müessire karşı bilerek bilmiyerek isteyerek istemiyerek — bunlar hep münakaşa edilen mes'elelerdir — bir nevi aksülamelî vardır. Bu aksülamel, mevcudatın terkebine, tabiatına ve müessirin mahiyetine göre değişir. ve bu aksülamel,

her hangi felsefe ve hayatiyat mesleklerinden birisine taraftar olan müelliflere göre muhtelif isimler ve tabirler alır. Sevki tabii, in'ikâsi hareketler, itiyatlar, temayüller, in'ikâsi ruhi, otomatizm, ilâh gibi ...

(Piyer jane) her hangi haricî bir müessir karşısında bedende hasıl olan hususî bir değişikliğe — ahzukabul — hassasına ve bu değişikliklerden çıkan neticelere, yani aksülameller mecmuasına da — fiil, amel — namını verir. Binaenaleyh bir (Temayül) ü tavsif için ahzukabulün tabiatını, şiddetini, muaddaliyetini, bedenini hangi tarafından ne veçhile müessir olabileceğini bilmek lâzımdır. Kezalik, (Fiil ve amel) inde basitliğini, mürekkepliğini, devam ve inkıtayı öğrenmek zarureti vardır. Canlı mevcut muaddal bir şekil aldıkça ahzukabul ve amel kabiliyetleri çoğalır. Binaenaleyh, tabiatle insanda ahzukabule ve amele ait kabiliyet ve temayüller diğer her hangi mahlûktan daha fazladır. İnsanda en basit ahzukabul temayülü ve bunun neticesi aksülameller mecmuası demek olan bu temayüle merbut hareket ve amellerin en iptidai tecellisi (Ahşai) efulelerdir. Tagaddî, teneffüs, ifrazat, tenasül gibi efuleler, temayüllerin en mütebariz ve en iptidai tezahürleridir. Temayüllerin en muaddal tezahürü (Fikir) ve (Tefekkür) hususiyle amele makrun olan (Tefekkür) şeklinde tecelli edenidir. Her şeyden evvel kaydetmek lâzım-ki : Aynı temayül muhtelif sebepler ve tesirler altında başka bir tarz ve derecede başka bir kıymet ve mahiyette (Faaliyet) sahasına intikal edebilir ve şu intikal esnasındaki şekil temayülden tamamıyla ayrılır. Bununla beraber temayüllerin tahakkuklarında bazı dereceler vardır ki : Şu veçhile bir gurup altına sokulabilirler.

Bir temayülün tahakkuk edebilmesi için kendisine lâzım olan akışın en süfli derecesi gizli halidir. Böyle bir şekilde mevcut olan temayül hiç mevcut olmıyan ve ya kaybolmuş bulunan bir hal değildir. Bunu taşıyan fert bile bundan ekserya gafildir.

İkinci ve daha ehemmiyetli bir derecesinde temayül (Derunî bir düşünüş ve taamül) merhalesine çıkar. Evvelkinden daha bariz evsaf taşır ...

Bunda mevzu bilhassa kendisine karşı âmildir. Emirleri, tasdik ve retleri hiddet ve tehevürleri hep kendisine aittir. Şiddetine göre akli ve işari tezahürleri vardır. Bu tamamen bir faaliyettir. Fakat gizli ve derunî şeklinin tahakkuku için, yani mütebellir bir halde ortaya çıkıp görünmesi için daha başka müessirlere ihtiyacı vardır. Bu müessirlerin her hangi bir sebeple zıyaî, asabî hastalıkların bir kısmında açıktan görüldüğü üzere, dalgın dalgın düşüncelere, kuruntulara, mırıldanmalara, hezeyan ve teveffühata meydan verir.

Şekillenebilmesi için daha kuvvetli olan üçüncü merhalesinde (Temayül) bir arzuya ve kuvvete müteradif gibi görünür. Fakat tahakkuk kapısına geldiği sırada diğer temayüllerle mücadeleye ve ya kendisine yardımcı olmak üzere başkalarını toplamaya kudret bulamıyarak ölür, gider.

Bir kademe daha yüksek olan dördüncü derecesinde her hangi bir temayül tahakkuku için diğer bazı temayüllerle birleşmeye, ve muarızlariyle çarpışmaya mecburdur ki, faaliyet âlemine doğabil-sin. Fakat mevzu kayıtsızlık ve alâkasızlık dediğimiz hâleti ruhiye içindedir. Kendisinde belirmediğini ve tahakkukuna olan arzuyu hissetmesine rağmen diğer temayüllerin refakatını istihsale ve muarızlariyle çarpışmaya istek ve kudret yoktur. Bu halde fert mutad olan sürüklenmesini tereddüt içinde geçiştirmek prensipini otomatik bir halde idame ettirir. Yahut her hangi bir arzunun tatminine dair bir müddet mülâhazadan sonra tahakkuk ve

ademi tahakkukunu müsavi görerek vaz geçer. Bu halde de gerginlik haddi âzamisini bulmuş değildir.

Bütün bu derece farklarında içten gelen bir isteyiş, bir evirip çevirme vardır. Fakat tamamlanmış bir (Hareket) yoktur.

(Tam hareket) birçok temayüllerin bir araya gelip tahakkuk edecek temayüle zahir olmalarını istilzam eder. Şu müzaheret ve tahakkuk hakikî bir zihin ve dimağ işlemesinin mahsulüdür. Bu tahakkuk, kabiliyeti teessürine ve hissiye ile, mazi, hal ve âti ye müteallık bir zihin işlemesindeki mutavassıtların selabet ve resanetiyle ve bu mutavassıtlar beynindeki kombinezonun sürat ve isabetiyle alâkadardır. Şuurun müdahalesini, mütecasir bir irgilmenin, cüretkâr bir sıçrayışın vücudunu ister. Adele ve sinir kudretlerinin çağlamasını bekler Bu çağlayış huzur ve neşe ile, sıhhat ve itimat ile tev'emdir. Bu şekil artık uslu, yavaş ve muhafazakâr değildir.

Doğurucu yaratıcıdır. En yüksek bir kudret akışını istilzam eden şu temayül mertebesi ahvali maraziyede en çabuk kaybolanıdır. En mükemmel fakat en zor olan şu (Hareket) in bariz vasfı hakikatı sezış ve ona tetabuk edişidir.

Hakikate uygunluk muhite uygunluk demek değildir. Böyle derunî bir akışa ve kaynaşıya sahip olan fert hayatının her çağında tekâmüle tetabuk eder. Her tekâmüle intibak bir itiyadın kırılıp atılmasıyla kaimdir. Bu manaya alındığı takdirde itiyat, muhafazacıdır, yenilik namına kötü, muzur bir kuvvettir. Değişikliğe uymak demek her hangi tetabuk edilmiş bir hayat mecmuasını tedvir için hazırlanmış (Temayül) lerle iktifa etmiyerek, yani itiyatlar mecmuasıyla kani, olmıyarak yeni (Temayül) ler kazanmak demektir. Bu son şeklindeki (İş ve temayül) ün seciyesi (Hakikatı sezış ve ona uyuş) tur. Hakikata ve şe'niyete uygun gelmiyen zihin işlemleri; meselâ hale ve hal içinde ameli tatbikata uymıyan bom boş tasavvurat zihin işleyişinde en az gerginliği istilzam eden aksamdandır.

Bu kısım temayül ve amel, muhtelif tarzlarla ve her hangi muayyen ve iradeli bir istikamete müteveccihen icra sahasına çıkıp orada temerküz etmedikçe vücut ve ademleri tamamen müsavidir. Bunların tahakkuku ve muayyen bir sahada vücut almaları zekânın çok fevkinde olan ve zihin gerilmesinin âzamisini isteyen (İman) ile, yani tahakkukundaki iktidara, isabete, lüzuma inanmakla birdir. Şu inanış, halin şuuriyle kaimdir. Halin şuuru, şüphesiz ki, maziye esareti değil, tasarruf ve tahakkümü, istikbale gözü yumuk akmayı değil, hal ile âti arasındaki mutavassıtları, imkân ve ademî imkânları görüş ve sezisi tazammün eder.

Şu izahattan anlaşıldığı üzere (Temayül) ün en yüksek derecesi fiil ve amele yükselmesiyle ölçülür. (Fiil ve amel) ler silsilesinde en yüksek noktada (Hale ve hakikate) en uygun gelen tepedir. Her hangi haricî bir müessirle ve ya dahili bir istidat ile husule gelmiş bulunan bir temayül şu muhtelif derecelerden hangisine ve ne suretle yükselir? Bu, evvelâ haricî müessirin mahiyetine, sonra bizzat (Temayül) ün filizlenip yapraklanacağı i; âleminin kudretine tabidir. Ahvale ve şeraite göre değişir.

Binaenaleyh, denebilir ki : Diğerlerinden ayrılmış bir temayül, en yüksek dereceye, yani hale ve hakikata tetabuk mertebesine kolaylıkla vasıl olursa o gerginliğin âzamisini haizdir; bilâkis haricî tesirin kuvvet ve şiddetine rağmen en aşağı derecede kalırsa gevşek bir haldedir. Fakat zihin işleyişinin tetkikinde bir temayülü başlı başına alıp onu mütalaa etmek, onu gergin ve ya gevşek deye tavsif etmek kâfi bir tetebbü değildir. Bu ancak bir başlangıçtır. Çünkü zihin işlemesi muhtelif ve münferit temayüllerin çarpışması demektir.

Şu temayülât müessirâtı hariciyeye göre değişir. Karanlıkta kalmış bir adamın ilk arayacağı şey nur ve ziyadır. Sonra, şahsa göre değişir, meselâ bir tahkir muamelesi karşısında bütün insanla aynı aksülameli göstermezler. Bazısı

lâkayt kalır, bazısı yumruk sallar, kimi ağlamakla iktifa, kimi derhal çarpar. Bundan maada, fiil ve amele çabuk geçen, geç geçen temayüller vardır. Buna binaendire ki, temayüller arasında bir silsilei meratip vardır, ve bu silsilei meratip sabit değildir. Bir şahısta, meselâ fazla müma'ere ile kuvvetlenmiş bir temayül (Amel) silsilesinde en aşağı bir mevkiî işgal edebilir. Diğer birisinde bu temayül işlenmemiş bir halde ise amele iktirani için en yüksek bir gerginliğe lüzum hisseder, ve bundan doğacak (Amel) inde o nisbette bir kıymeti olması lâzım gelir. Bu kadar değişici olan temayüllerin psikolojisi (Patolojik usul) denilen ve emrazı asabiye malûlleri üzerinde müşahede tarikiyle az çok tespit edilmiştir. Çünkü şu temayülle in genişleme ve kısaltmaları en bariz bir halde bu hastalarda görülür. Bunlarda hastalık arttıkça gerginliği istilzam eden amellerin ve bunların istinat ettikleri temayüllerin kayp olmağa başladıkları, eyileştikçe halisabıka döndükleri görülür.

Bir (Amel) in tezahürü esnasında, şuurun ve şahsiyetin o amel üzerine tekâsüf ve temerküzü ekseriya o ameli müşkülleştirir. Telkine tabi birinin hareketlerindeki suhulet, şahsiyet ve şuurun dan, bir zaman için ferağat etmiş olmasından, ileri gelir. En tabii işlerden olan yürümek, sofraya oturup yemek işleri diğerlerinin huzuriyle icra mevkiine çıkacakları zaman, yani içtimaî bir şekil alıp dikkat ve şuurumuzu celbettiği anlarda mürekkep, çetin ve tahakkuku bazan falsolar tevlit eden müz'ic bir şekle girer.

Bundan başka (I₃) in istinat ettiği meyillerin tekâmül devresinde başka başkadır. İnkişafa fırsat bulmamış temayüller çabuk kaybolurlar. Sonradan iktisap edilmiş bir temayüliye nisbeten daha fazla yaşar.

Meselâ bir ihtiyar bunaklıkta elli sene evvel yaptığı bir gezintide her hangi biriyle yaptığı konuşmayı harfiyen tekrar edebildiği halde iki gün evvel gördüğü bir yeniliği bir türlü tekrar edemez.

Bu kısım temayül ve amel, muhtelif tarzlarla ve her hangi muayyen ve iradeli bir istikamete müteveccihen icra sahasına çıkıp orada temerküz etmedikçe vücut ve ademleri tamamen müsavidir. Bunların tahakkuku ve muayyen bir sahada vücut almaları zekânın çok fevkinde olan ve zihin gerilmesinin âzami-sini isteyen (İman) ile, yani tahakkukundaki iktidara, isabete, lüzuma inanmakla biridir. Şu inanış, halin şuuriyle kaimdir. Halin şuuru, şüphesiz ki, maziye esareti değil, tasarruf ve tahakkümü, istikhale gözü yumuk akmayı değil, hal ile âti arasındaki mutavassıtları, imkân ve adem-i imkânları görüş ve sezişi tazammün eder.

Şu izahattan anlaşıldığı üzere (Temayül) ün en yüksek derecesi fiil ve amele yükselmesiyle ölçülür. (Fiil ve amel) ler silsilesinde en yüksek noktada (Hale ve hakikate) en uygun gelen tepedir. Her hangi haricî bir müessirle ve ya dahili bir istidat ile husule gelmiş bulunan bir temayül şu muhtelif derecelerden hangisine ve ne suretle yükselir? Bu, evvelâ haricî müessirin mahiyetine, sonra bizzat (Temayül) ün filizlenip yapraklanacağı i; âleminin kudretine tabidir. Ahvâle ve şeraite göre değişir.

Binaenaleyh, denebilir ki : Diğerlerinden ayrılmış bir temayül, en yüksek dereceye, yani hale ve hakikata tetabuk mertebesine kolaylıkla vasıl olursa o gerginliğin âzamisini haizdir; bilâkis haricî tesirin kuvvet ve şiddetine rağmen en aşağı derecede kalırsa gevşek bir haldedir. Fakat zihin işleyişinin tetkikinde bir temayülü başlı başına alıp onu mütalaa etmek, onu gergin ve ya gevşek deye tavsif etmek kâfi bir tettebbü değildir. Bu ancak bir başlangıçtır. Çünkü zihin işlemesi muhtelif ve münferit temayüllerin çarpışması demektir.

Şu temayülât müessirâtı hariciyeye göre değişir. Karanlıkta kalmış bir adamın ilk arayacağı şey nur ve ziyadır. Sonra, şahsa göre değişir, meselâ bir tahkir muamelesi karşısında bütün insanla aynı aksülameli göstermezler. Bazısı

lâkayt kalır, bazısı yumruk sallar, kimi ağlamakla iktifa, kimi derhal çarpar. Bundan maada, fiil ve amele çabuk geçen, geç geçen temayüller vardır. Buna binaendir ki, temayüller arasında bir silsile-i meratip vardır, ve bu silsile-i meratip sabit değildir. Bir şahısta, meselâ fazla müma'ere ile kuvvetlenmiş bir temayül (Amel) silsilesinde en aşağı bir mevki işgal edebilir. Diğer birisinde bu temayül işlenmemiş bir halde ise amele iktiranı için en yüksek bir gerginliğe lüzum hisseder, ve bundan doğacak (Amel) inde o nisbette bir kıymeti olması lâzım gelir. Bu kadar değişici olan temayüllerin psikolojisi (Patolojik usul) denilen ve emrazı asabiye malûlleri üzerinde müşahede tarikiyle az çok tespit edilmiştir. Çünkü şu temayülle in genişleme ve kısalmaları en bariz bir halde bu hastalarda görülür. Bunlarda hastalık arttıkça gerginliği istilzam eden amellerin ve bunların istinat ettikleri temayüllerin kayp olmağa başladıkları, eyileştikçe halisabıka döndükleri görülür.

Bir (Amel) in tezahürü esnasında, şuurun ve şahsiyetin o amel üzerine tekâsüf ve temerküzü ekseriya o ameli müşkülleştirir. Telkine tabi birinin hareketlerindeki suhulet, şahsiyet ve şuurun- dan, bir zaman için ferağat etmiş olmasından, ileri gelir. En tabii işlerden olan yürümek, sofraya oturup yemek işleri diğerlerinin huzuriyle icra mevkiine çıkacakları zaman, yani içtimâî bir şekil alıp dikkat ve şuurumuzu celbettiği anlarda mürekkep, çetin ve tahakkuku bazan falsolar tevlit eden müz'ic bir şekle girer.

Bundan başka (İ) in istinat ettiği meyillerin tekâmül devresinde başka başkadır. İnkişafa fırsat bulmamış temayüller çabuk kaybolurlar. Sonradan iktisap edilmiş bir temayüliye nisbeten daha fazla yaşar.

Meselâ bir ihtiyar bunaklıkta elli sene evvel yaptığı bir gezintide her hangi biriyle yaptığı konuşmayı harfiyen tekrar edebildiği halde iki gün evvel gördüğü bir yeniliği bir türlü tekrar edemez.

“MEHMET AKİF,, ve İSTİKLÂL MARŞI ...

“MİLLÎ MARŞ,, NASIL YAZILIR ?..

Eğer üç sene evvel “İstiklâl Marşı,, hakkındaki tenkidimi neşretmemiş olsaydım, (1) temin ederim, ölümünden sonra, “Mehmet Akif,, için şu yazıyı yazmazdım ...

Zira, kim olursa olsun ölen bir adamın aleyhinde yazmayı — insanî ve içtimâî bir hakikatı müdafaa ve tenvir için olmadıkça — hiçbir zaman muvafık göremem.

Fakat, bu günlerde Mehmet Akif için intişar eden bazı tenkidler münasebetiyle bu yazıyı neşre zaruret hasıl oldu.

Mehmet Akif için, ilk tenkid Ser-
vetifunun da intişar etmiştir. Bay Ham-
dullah Suphi'nin bu tenkidi “Etrafında
istihkak ettiği ! Velvelei sitayişi uyan-
dırmakta geçiktiğimiz safahat,, deye baş-
lar, ve [Daha intişar etmeden aylarca
evveldenberi ! Gazeteleri kendilerinden
bahsettiren, edebiyat feriftelerinin lisa-
nını inhisara alan alâyişkâr, yaygaracı
mecmualar yanında, safahat, itikâf için-
de yaşamış, haşî, kani bir adam gibi
sessiz adımlarla, seyahatine iptidar etti]
şeklinde devam eder.

Aylarca evveldenberi, itikâf içinde
yaşayan safahat; gibi cümleler ve üslû-
bün hazin şekli bu tenkid hakkında kâfi
bir fikir verebilir. Onun için hiç şüphe
etmem. 913 — 937 nesli Akife ne edip,
ne şair, hatta bir halk nazımı sıfatını bile
vermemiştir.

Zaten İstiklâl marşı deye yazdığı man-
zume, tuhaf ve garip bir tesadüfle Millî
Marş olarak kabul edilmiş olmasaydı;
şüphesiz Türk edebiyat tarihi Mehmet
Akif'ten bahs etmek için mevzu bulmı-
yacaktı ..

(1) — “GÜL,, Mecmuası : Sayı 4 (Bir münaka-
şa) 2 inci Kânun 934

Onun için, yalnız İstiklâl marşı, içti-
maî ve bedîî bakımdan tetkik olunursa
çıkacak netice Akif'in bütün eserlerine
de şamil olur. Çünkü : Bu “On kıt'a,, lık
manzumesi, eserlerinin sonuncusu ve
mensuplarınca en mühim sayılan “Asım,,
dan sonra yazılmıştır. Binaenaleyh beş
cilt safahatındaki bütün hünerlerini İstik-
lâl marşında teksif etmiştir denebilir.

Hakikaten Akif'in her türlü hüviye-
tini bu yazısında görmek mümkündür.
Bundan dolayı yalnız bu manzumesi tet-
kik edilerek Akif hakkında görüşlerimiz
arzedilecektir.

Ancak Akif'in İstiklâl marşını tetkik-
ten evvel, işaret etmek gerektir ki : Dev-
let, yurt, gibi ezeli kudret mefhumlarını
bir bakışta canlandıran; bir tek gönül
gibi cemiyet, milliyet ve vatan duygula-
rının ülküsünü söyliyene, altın sesli ve ya-
şelâle akışlı, yıldırım heybetli ve şimşek
çakışlı bir marş, bir şiir henüz hiçbir
Türk şairi tarafından yazılmamıştır.

Henüz, bu nev'in bizde bir “Şah eser,, i
yoktur. “Büyük Hâmid,, in gençliğinde
niçin böyle bir eser yaratmadığını düşü-
nürüm.

Bütün hayat boyunca yaşayacak bir
“Hürriyet kasidesi,, yazan ilâhi Kemal
niçin yazmadı, derim.

Bize ses, Açık Deniz, Deniz gibi ve o
nefis şarkılar gibi, yeni, öz şiirin en güzel
örneklerini vermiş olan Yahya Kemal
niçin bir Millî marş yazmak tecrübesine
girişmemiştir, deye hayret ederim.

Yalnız büyük Fikret sağ olsaydı; hiç
şüphesiz dünya durdukça Türk ufukla-
rına ziyası vuracak, Millî marşımızı da
o yazacaktı.

Çünkü : Hürriyet âbidesi için yazdığı
meşhur kitabedeki şu misralar, Millî marş
örneği olmıya lâyık bir şah eserdir.

Bugün hürriyetin, milliyetin, namusu ümmidin
Masun kaldıysa bil eytürk halâskârın bu heyettir
Bu hey'et şanlı bir timsaldir hürriyetin takdis,
Yaşar her ferd için takdisi hürriyet ibadettir.

Tevfik Fikret

Zira hiç bir tarihî menakiple mukayese edilemiyen o bütün deha silsilesi büyük Kemal devrimine bir tek gönül gibi çarpan, bethofen'in dokuzuncu senfonileri gibi akan, dalgalanan, coşan, yükselen ve ölmezliğe hükmeden misralar lâzımdır.

Öyle misralar ki : Bir doğuş, bir gurup gibi şehir âyin yaparak başlar ve biter.

Çünkü : Her ölmez san'at eserinin en parlak sıfatı bir harika halinde başlamasıyla tecelli eder.

Yüz binlerce halkı birden susturan bir bando muzikanın başlaması gibi; büyük konferans salonunda muhteşem dekor arkasından asil bir marşalın birden sahneye girişi gibi : Başlamıyan bir san'at eseri; hatta ikinci misrâ ve ya kıt'asından itibaren kuvvetle devam etse bile Kemal'i haiz olamaz.

Halbuki Akif'in İstiklâl manzumesi daha ilk misraında "Korkma Sönmez,, deye bir nevi teselli ve korku ile başlar.

Dünyaya hayret veren, dünyayı inkılabının büyüklüğü önünde yerlere kadar eğilmeye mecbur eden büyük bir milletin, en büyük zaferinden sonra doğan istiklâlini "Korkma Sönmez !,, deye başlayan bir manzume ile temsil ve ifade etmek ...

Ah, bu gafleti, bu duygusuzluğu Türk rönesans tarihi, Türk edebiyat tarihi kayd etmemeliydi ... Sonra :

Şüheda fıskırarak, toprağa sıksan şüheda ..

Misralarıyla karşılaşıyoruz. Acaba, bu misra kadar bir ruh çöküntüsünü ifşa eden tasvir, en iptidai insanlarda bile görülmüş müdür?

"Şehid,, ki : vücudu âteşin bir hâle gibi kutsiyetle çevrilidir. "Şehid,, ki : kanının döküldüğü yerden bir yeni âlemin ve kuruluşun, bir yurd ve bir millet

kurtuluşunun ilâhi şafakı doğmaya başlar. Böyle bir dekor içinde tasviri gereken "Şehid,, i bir çamur içinden "Fıskırtmak !,, tanrım, ne düşkün bir görüştür bu ...

Vakıa, Akif'in mülhem olduğu meşhur Buharalı "Şevket,, te şehidleri topraktan çıkarmak suretiyle tasvir etmiştir. Fakat fıskırtmak gibi çamur sıkılmasını göz önüne getiren kaba, âdi kelime ile değil, kanlı bir meş'ale halinde, ilâhi bir sancağa sarınmış olarak, göz kamaştırıcı bir tulû gibi topraktan yükseltir.

Çünkü : Halis şiir asil ve zarif kelimelerden doğar. İlâh heykellerinin asil bir taş olan mermerden doğuşu gibi.

Halbuki hayret edilir :

Canı, cananı, bütün varımı alsında hüda;
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

"Tek vatan,, "Beni dünyada,, gibi telif zafı ve lüzumsuz kelime yığını bir yana. Bu iki misradaki fukara duası niçin?

Ve yıllardır müstehase birer kelime olan hüda. cüda kafiyesi.

Burada, Büyük edip Süleyman Nazif gibi yalnız din hatırı için Akif'i sevenler deyecekler ki :

Korkma; sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak
O benim milletimdir yıldızıdır parlayacak;
O benimdir, o benim milletimdir ancak ..

Kıt'asına ne demeli;

Şimdi sorarım, (Al sancak) şafaklarda nasıl yüzüyor. Yüzmek niçin? Bu hangi bedî bir görüşün tasviridir böyle? Ocak ve tütmek kelimeleri herşeyden mahrum yoksul bir devrin 'sembolü,dür. İlk insanların mağaralardaki ocaklarını ve tütsülerini göz önüne getirir.

Halbuki : Büyük Kemal devriminin şahikaları üstümüze yıkılmadıkça, Türk Ulusu ikinci bir ergenekonda esir ve ya mahv olmadıkça; ey göklerin ilâhi şafakına benziyen sancak, senin için parçalanmak, yere düşmek ihtimali yoktur, gibi muhteşem, dekoratif bir tasvir isterdi. Bu mevzu :

O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak ..

Bir marşda ferd yoktur; adıyla, sanıyla devlet, yurd. Adıyla, sanıyla ulusu vardır.

Bir devlet marşında: "O benimdir, o benim milletimindir ancak," deye bilmek, devlet demek, ben demektir, mefhumunu hatırlatır ve böyle dar görüş ideal bir Cümhuriyet marşında yer bulamaz.

İşte en çok beğenilen ilk kıt'a bu kadar zavallı, iptidaî, basit; aynı şeyi tekrarlamak gibi kariha, hayal, his ve fikir yoksulluğunu apaçık gösterir.

Tekrara lüzüm yoktur ki: Bir devlet ve ulusun marşı, o devlet ve ulusun tarihî faziletlerini, ölmüş menakibini, yurdunun mefahirini, âbidelerini, medeniyetinin seçiye ve kemalini; ferdlerinin san'atta, ahlâkta, güzellikte, bariz evsaf ve seciyelerini birer minyatör misralarla ifâdeye mecburdur. Bir ulusun marşı, bütün içtimai varlık ve mefhumların ifade ve terkididir. Tarihî ve sosyal "Lejant,, lafın, peyzajların millî kültürel modern telâkî ve mizacından geçirilmekle meydana gelir.

Her misra, o devlet ve ulusun ana yasa ve kültür tezlerini, prensiplerini ifade zaruretindedir.

Mehmet Akif ise:

Çatma kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl;

Der ... Hiç bir millet edebiyatında bu kadar gülünç bir hitap, bu kadar hazin bir yalvarış görülmemiştir.

Kahraman ırkıma bir gül, ne bu şiddet, bu celâl

Artık iptidaî, basit söz bu kadar olur. Bu ırk hangi ırktır; ve Akif'in vesayeti altındamı ki; her misraında kendisinden bahs etmekte mahzur görmüyor. "Ey hilâl, ırkıma gül,, o kadar insanın yüzünü kızartan bir tasvir;

Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl;

Of ... Kurbanlık koyun mefhumu ve kanın helâl olması, gibi artık iptizalden iptizale uğramış, şeriat düsturu. Bir kahve köşesinde de böyle konuşulur.

Eastığın yerleri toprak deyerek geçme, 'anı;
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatmanı;
Sen şehid oğlusun, incitme, yazıktır, atanı.
Verme, dünyaları alsanda, bu cennet vatanı

On kıt'a içinde azacık iyi olan budur. Çünkü büyük Kemal'in şu fevkalâde misralarından kopye edilmiştir.

Yoluna dikkatle bas, kim payını süzan eder,
Kalbini atmış, ölürken müptelâlardan biri ...

Namık Kemal

Fakat, Kemal'in bir gazelinden kopye edilen bu kıt'anın "İstiklâl Marşı,, olacak bir mevzula ne ilgisi var?

Şu kıt'ayı okuyalım:

Ruhumun senden ilâhi, şudur ancak emeli;
Değmesin mabedimin göğsüne na mahrem eli;
Bu ezanlar ki, şehadetleri dinin temeli,
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli ...

Emeli vatan, işgal edilse bile mabedine dokunulmasın, dan ibaret gibi sanılıyor. Öyle ya başka bir emeli olsaydı onu yazardı. "Şahadetleri dinin temeli,, cümlesinin hiçbir manası yoktur. "Ezan,, yurdun üstünde inlesin; inlemek hasta, âciz, zavallı, can çekişenlerin halini gösterir.

"Na mahrem el,, gibi "Harem,, terbiyesinin klişesi ve orta çağın ifadesi genç Türk devletinin İstiklâl marşında yer buluyor.

Şu kıt'aya bakınız:

O zaman ved ile bin secde eder, varsa, taşım
Her cerihandan, ilâhi, boşanıp kanlı yaşım;
Fıskırır ruhu mücerret gibi yerden naşım;
O zaman yükselerek arşa değer helki başım.

Bunu okuduktan sonra nefret etmemek, isyan etmemek imkânsızdır. İkinci misrada "İlâhi,, kelimesi sırf veznin ikmali için getirilmiştir. cerihadan kanlı yaş boşanıyor. Apaçık bir Türkçe, sade Türkçe kelimeler bile yerinde kullanılmamıştır. Kanlı yaş, yalnız göze mahsus tur. Cerihadan kan akar.

Molla sırat, naşını bir ruh gibi yerden fıskırtıyor. Aman, bu fıskırmak kelimesine ne tutkun bu adam ... Fıskırmak kelimesinin göz önüne neler getirdiğini

düşünebilecek ince bir his ve hayalden mahrum olmak işte böyledir, ve her kıt'ada yalnız kendisinden bahs ediyor; kendi kendine hitap ediyor.

Yirmi milyon Türke ait olması gereken bir marşta bu söylenişin manası nedir?

O zaman, yükselerek belki başı arşa değermiş. Niçin, onun başı arşa değişiyor. Hayret edilir; nisbeten en iyi kıt'aları bu kadar basit, iptidaî; düşkün olan; her türlü his; hayal, fikir ve ibdadan mahrum bulunan ... Bir tek kelimecik olsun içinde yeni bir ruh bulunmıyan bu kadar zavallı, ve bir Orta Okul çocuğunun yazmaya tenezzül etmiyeceği bir manzume nasıl İstiklâl marşı olmuştur; hâlâ hayret ederim. Hem bu kıt'anın ilk misrai İsmail Safa'nın :

Kabrimde yosun bağlıyacak sengi sefidim;
Düşsün yere, olsun bu perişan,
Son secdei şükran ...

Misralarının tam bir kopyesidir.

Diğer kıt'alarında ele alınacak, içinde bahse değer bir tek kelime bile yoktur. Hepside :

Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar;

Gibi hemen kendi portresini çizmiş olan misralardan ibarettir.

Bütün bu şiddetli - şüphesiz her türlü kasd ve garaz lekesinden âri - tenkidlerden sonra hemen itiraf etmek gerektir ki : İstiklâl marşı için bir şiir yazılması musabakaya konulduğu zaman (1) İstanbuldaki şairler kendi âlemlerine dalmış bulunuyorlardı.

İstanbul o vakit Ankaradan ayrı yaşıyordu. Ankaranın emrinde değildi. Anadolu ise baştan başa kan ve ateş kıyameti içinde yanıyordu. Böyle bir savaş arasında musabaka ilân edildiği için bu şiiri kendilerinden beklediğimiz şairler düşünmeye vakit bulamamışlardı.

Mehmet Akif ise, Ankara dergâhında bu "Sıratı mustakim,, hengâmesinin verdiği telâş ve korku içinde manzumesini

(1) İkinci Kânun : 1337 — 1921

yazmış olacak ki, duadan, yalvarmadan başka birşey yapamamış; bir zamanlar kendisini arşa çıkarırcasına meth eden edebiyatımızın sayın bir hatip vekiline yazısını sunmuş (2) bir kaç İlk ve Orta Okul Öğretmeninin, bir kaç amatörün musabakaya gönderdikleri âciz ve iptidaî manzumeler arasında, tabiatıyla, birinciliği kazanmış.

Bu hadiseyi çok güzel hulâsa eden bir Atalar sözünü buraya yazmak isterdim. Fakat vaz geçtim. Belki onu edebiyat tarihi yazar ...

Hem, koyu ve din perdesi altına sığınmış, bütün kültürünü iskolâtizmden; o karanlık rejimden almış bir dimağdan bir güneş nasıl doğabilir? Dağ ardından yükselen bir ayın ilâhi manzarası böyle bir baştan nasılbeklenebilir ?..

Bu hoca ki : Dünya durdukça Türkün en büyük fazilet timsali gibi yaşayacak olan fikrete :

Protustanlara zangoçluk eder.

Deyecek mertebede karanlık bir ruh taşıyordu.

O zaman Fikret, necip ve asil insanlığa âyine olan 78 misralık " Zangoç " şiiriyle Akif'e şöyle cevap vermişti :

Düşünüp işlemek âyinemdir,

Yaşamak dini benim dinimdir.

Mü'minim, varlığa imanım var,

Her kanad bir melek ey'er ıkrar;

Taşırım sade, nezir gönlümde;

Beşerin aşkırlı, alâmini de -

Dini hak bence bugün dini hayat;

Sen ne deisin buna ey molla sırat !..

(2) Denildiğine göre; Mehmet Akif bir zaman "Darülfunûn"da "Hikmeti bedayî,, müderrisi imiş. Bir gün, kim bilir, ne için, istifa ederek yerine BayHamdullah Suphiyi getirmiş. Bu rivayetin doğru olup olmadığını bilmiyorum. Tahkika imkân bulamadım. Edebiyat tarihimizin, bilhassa Darülfunun tarihinin bir köşesini aydınlatmaya yarayacak olan bu rivayetin hakikatını izah edeceklere medeniyet tarihimizintenviri namına minnettar kalınacağı tabiidir.

Fakat Akif, yine hucum edince,
Fikret :

Şimdi sarık, şimdi külâh, şimdi fes;
Söyle nesin, söyle nesin .. Hey .. Res !..

Misralarını yüzüne fırlatmaya mecbur
olmuştu.

Edebiyat tarihimizde müthiş bir zih-
niyet çarpışmasından doğan bu hadiseyi
burada hatırlatmak zaruri idi. Çünkü
"Safahat,, nazımı bütün ömründe adım
adım "Fikret,, i taklit etmiştir ...

O kadar ki : Fikret, "Rübab,, ının
başında :

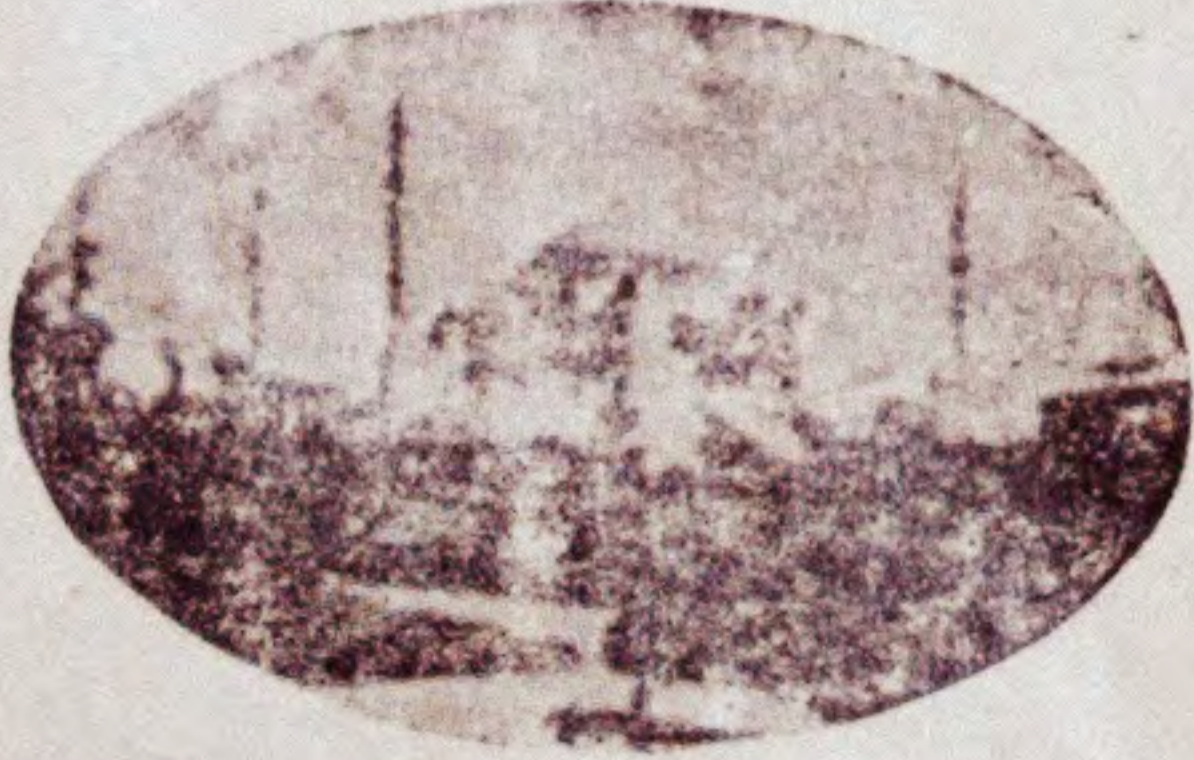
Size, ey bilmediğim, görmediğim kari'ler,
Size ithaf ile neşr eyliyorum bunları ben ...

Dediği için, yıllarca sonra "Mehmet
Akif,, birinci "Safahat,, ın başında :

Bana sor, sevgili kari' sana ben söylüyeyim;
Ne hüviyette şu karşında duran eş'arım,
... .. bir samimiyeti ancak hüneri;
Ne tasannu bilirim, çünkü : Ne san'atkârım...

Kıt'asını yazarak açıktan açığa kop-
yeciliğini gösterir ... Aynı zamanda, ne
şair, ne san'atkâr, ne edip, hatta ne halk
nazımı olmadığını, farkında olmaksızın,
bu misralarla itiraf eyler.

27 - 2 - 937 KEMAL VECİH

Kaynak

Ormanın bir köşesinde, çoban püs-
küllerinin ortasında bir Bayan oturuyor.
Karşıdan ot kurutucu kadınların geçtiği
görülüyor. Gölgeleli patikanın yanında
ışıklı kaynağın parlak ve lâcivert kıyı-
larında sümbül kıvılcımlı pırıltılar .. Ben
orada çamların bükoluk seslerinde, göğüs
leri bana bir tan sunan şekayıkların sol-
ğun tufanında sabah, akşam kuzuları mı
güder, onun ruhunun itiraflarını devşi-
ririm. Çıplak ayakları pembe ve çakıllı
kuşları öpücüklerle boğan, çilgin eli
yabani güllerden gizlediği mırıltılı gül-
lerle rübabımı çelenkliyen "O,, nu pek
severim.

Patikalarda ışınakların yandığı saatta
bu duru suyun altın çayırlarında bana
bir rüya açılır. İğde ağaçları arasından
mahzun bir gülümseme ile görünen ufka
dalarım.

Sazlar beni, tanıyarak yapraklariyle
taçlandırıyorlar, ve ben gözleri yaşlı kay-
nağı dinlerim. Bu sığınakta, çok kerre
sesinin heyecanı (İdil) imi hıçkırmıştır.

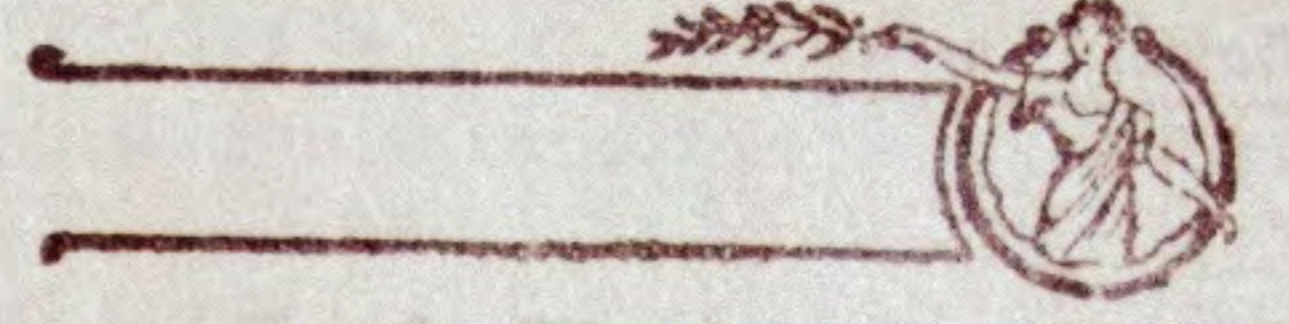
Öyle ki; yelin iniltisi sustuğu zaman
kaynağın tanlanmış aynasında bir yeni
dünya üstüne eğilmiş gibi dururum, ve
sanırım : Duyulan ses çiçekler arasındaki
kaynağın değil, yosunların içine sinmiş
ruhumun sesidir.

ENVER BARLAS

NOT :

(Bay Enver) den böyle küçük nesirler
değil, garbın en yeni ve reel hadiselerini
bir minyatör gibi ifade eden küçük hikâ-
yeler, noveller bekleriz ...

K. A.

Sayın Falih Atay "Fes,, in ilk kabul tarihi için yazılan şiirlere işaret ederek, "Şapka,, nın giyilmesi gibi tarihî ve mühim bir hadiseye dair edebî hiç bir vesika göremediğini bir "Fıkra,, sında yazmıştı.

Kısaca bu mealda olduğunu hatırladığım o fıkrayı tekrar okumak istedim, bir türlü bulamadım. Sebep, şapkanın ilk defa, bütün memurlar tarafından giyilmesi mecburi olduğu gün yazılan şu tarih manzumesinin o mühim hadiseyi vaktiyle ifade ve tesbit ettiğini belirtmek içindi.

Sayın üstadın fıkrası dolayısıyla burada neşrini münasip gördüğümüz bu şiiri kendilerine ithaf ediyor, bu suretle (Zeytin dağı) mubdinin yüksek san'atına karşı yıllardan beri beslediğimiz derin saygı ve iştiyakı ifade etmiş oluyoruz.

K. A.

Şapkaya Tarih ..

*Bugün hep şapka geydi, nazlı, genç binlerce memurin,
Teceddüt, şüphesiz ki : Böyle yollardan geçer yarın.
Bakın endam nasıl şıktır, bütün başlar nasıl narin,
Bugün hep şapka geydi, nazlı, genç binlerce memurin ..*

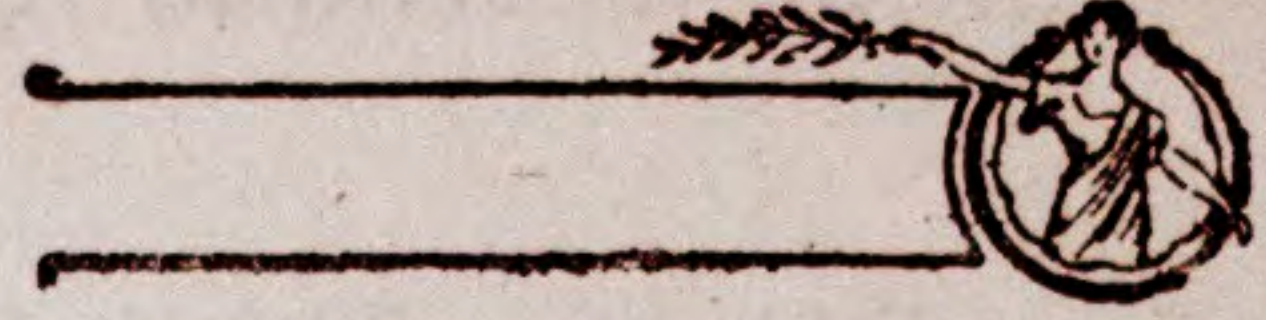
*Bugün en milli bir gündür, yeni bir devre girdik biz,
Tecellii şunun'u görmek istersen hayatı sez.
Zamanın seyrine hiç uymayanlar, şüphe yok, densiz;
Bugün hep şapka geydi, nazlı, genç binlerce memurin ..*

*Bugünden sonra bak âyine-i devrana bir kerre;
Bu eşsiz inkılâba mâkes oldu şimdi hep kürre ..
"Sarıklar, cübbeler bir perde imana !,, değil şerre;
Bugün hep şapka geydi, nazlı, genç binlerce memurin ..*

*Yarın her genç bu nesli yad eder, ikmal eder tarih;
"Kemal,, in ruhunu her dem "Kerim,, iclâl eder tarih;
Geyerken şapka bir misrâ buldum, oldu bir tarih :
Bugün hep şapka geydi, nazlı, genç binlerce memurin ...*

İlk Teşrin : 1341 BİLTİS

“Halk Evinde,, Bir Konferans

Muhterem Bay Rasih Kaplan, - Antalya'ya gitmek üzere - şehrimizden geçerken az bir zaman için, Burdurdaki dostlarında misafir kaldı.

Burdura geldikçe, HALK EVİ'mizde bir iki konferans vermek suretiyle yüksek ilgi ve iltifatını esirgemiyen muhterem Saylav, misafiret müddetinin az olmasına rağmen 19 / 2 / 937 akşamı HALK EVİ'ne gelerek; günün en mühim hadisesi olan ve Büyük Millet Meclisinin 5 / 2 / 937 toplantısında ittifakla kabul edilen ANA YASA'daki tadilâta dair bir konferans verdi.

Yer yüzünde yaşayan milletlerin en kadimi ve en şerefli olmak seciyeleriyle mütemayiz ulusumuzun bugünkü medeniyeti tam kemal halinde temsil etmeleri için, Halk Partisi'nin esas prensiplerini ANA YASA'ya almaktaki zaruretleri çok güzel ve açık misallarla anlattı.

Vatanın bir daha tehlikeye düşmemesi, Türkün istiklâlini dünya durdukça, koruya bilmesi için, ilk iş olarak HALKÇI BİR DEVLET kurulmasındaki hikmete işaretle Yüce ATA TÜRK'ün bu fevkalbeşer dehâ eserine bütün ulusun nasıl minnettar olduğunu izah etti.

Filhakika : Ferdi kabiliyet ve seciyeleri yüksek olan ne kadar milletler halâ kendilerine bir yurd kuramamışlarken, on sekiz yıl önce büyük Türk vatanının himaye, müstemlike, manda deye parçalanmak istendiği ihtiras, kan ve ateşleri içinde, Türk'ün yüksek fazilet, seciye ve imanına güvenerek, ilâhi nasiyesinde her an parlıyan dehâ ateşiyle tarihte ve dünyada yepyeni bir devir yaratan Yüce ATA TÜRK'e bu millet ne kadar minnettar olsa azdır.

O Büyük Şef'e ki; yedi yüz senelik İmparatorluk devrinde yalnız bir tanesi

başarılamiyan görülmemiş devrimler yarattı. Sakarya, İnönü, Dumlupınar zaferlerinden sonra “Lozan Sulhu,, ve yedi yüz yıllık saltanatın devrilişi, ulusa beynelmilel bir mevki veren şapkanın kabulü. 1300 senelik yazının bir hamlede kaldırılması, 1200 senelik softaların tapınağı tekye ve medreselerin kapatılması, peçe ve çarşaf heyulâsının parçalanması.

Bütün bir ömür hayale sığmıyan tren, köprü, şose, tersane ve büyük, pek büyük bir harika olan millî endüstrinin başarılması. Çelik fabrikası, kömür ve her nevi madenlerin işletilmesi, su barajları ...

Nihayet büyük, sonsuz, ebedi Ankara ve Ankara ormanları. Bunlar nasıl tasvir edilebilir?

İşte bu mefahirin, bu yaradılışların tarihî; içtimaî; ilmî ifadesi ve en ideal hulâsası şu altı maddeyi ANA YASA ya geçirmekle Büyük Şef asil zekâ ve yüksek iradesinin TROFE'sini yapmış oldu :

Türkiye Devleti : Cümhuriyetçi, Milliyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâyık ve İnkılâpçıdır ..

Teşkilâtı Esasiye kanununun değiştirilen ikinci maddesi ...

Ve daha mühim; daha hayatî; daha fevkalâde TOPRAK REFORMU'nu idrak saadetini de bize bahş buyurdu. Tarih büyük şeften bahs ederken; hiç şüphesiz onun bütün beşeriyete örnek olan fevkalâde insanî vasıflarını tebcille yad edecektir.

ATA TÜRK'ün Türk vatanına getirdiği fevkalbeşer devrimler, âlemşumul, beynelmilel vasıfları haiz bir dehâ ve Kemal eseridir.

TOPRAK REFORMU ise, yüce önderin ulusa en güzel ve necip bir şefkati, insanî bakışının Türk yurdunda en mutlu bir tecellisidir.

Türk vatanında yaşayan 15 milyon çiftçiye kendi toprağında çalışmak fırsat ve imkânını verecektir.

Asrımızın Türk çiftçisi işte böylece mutlu ve aydın bir güne kavuşmuş oluyor ...

Bu hadiseyi, şüphesiz, insanîyet tarihi en derin bir şükran ve minnetle kayıt edecek ...

“Ekilmeyen toprakları ektirmek, işsiz ve topraksız köylüye iş ve toprak vermek. Böylece köylüyü geniş mikyasta mustahsil yapmak. Bilhassa; toprağına, köyüne, yurduna daha sıcak, daha candan bağlamak ...”

Bu gün, birçok yerlerde akan kanların, müthiş rejim ihtilâflarının biricik sebebi, insanlığın bu ezeli derdi olan **TOPRAK SAHİBİ OLMAK** hasretini, genç Türk devletinin büyük şefi, ANA YASA'ya alınan şu madde ile dindirmiş oluyor ...

Teşkilâtı esasiye kanununun 74 üncü maddesi şöylece değiştirilmiştir :

Umumî menfaatlar için lüzumu, usuluna göre anlaşılmadıkça ve mahsus kanunları mucibince değer bahası peşin verilmedikçe hiçbir kimşenin malı istimval, mülkü istimplâk olunamaz ...

Çiftçiyi toprak sahibi yapmak ve ormanları Devlet tarafından idare etmek için istimplâk olunacak arazi ve ormanların istimplâk bedelleri ve bu bedellerin tediyesi sureti, mahsus kanunlarla tayin olunacaktır ...

Fevkalâde hallerde kanuna göre tahmil olunacak para ve mal ve çalışmaya dair mükellefiyetler müstesna olmak üzere, hiçbir kimse, hiçbir fedakârlık yapmaya zorlanmaz ...

Nihayet, lâyük bir devlette “Vicdan hürriyeti,, denen mefhumun ANA YASA ya, ayrı bir madde olarak, alınması cidden beynelmilel bir şumul ve mana ifade eder, ve pek yüksek medeniyet ve kültürün tezahür ve icabını anlatır.

Bu madde şöyledir :

Hiç bir kimse, mensup olduğu felsefî içtihat, din ve mezhepten dolayı muâhaze edilemez. Asayiş ve umumî muâşeret adabına ve kanun hükümlerine aykırı bulunmamak üzere her türlü dinî âyinler yapılması serbesttir ...

Teşkilâtı Esasiye kanununun değiştirilen 75 inci maddesi ...

Bu maddeleri düşünen ve ANA YASA ya geçiren yüce, ATA TÜRK; aziz arkadaş büyük İNÖNÜ, sayın Vekiller hey'eti ile BÜYÜK MİLLET MECLİSİ'ni en derin minnet ve şükranlarımızla tebci eyleser ...

Ve bize geniş vukuf, büyük salâhiyetle ANA YASA' da yapılan bu değiştirilmeye dair verdiği konferans ve izahattan dolayı Muhterem Saylav Bay Rasih Kaplan'ı kutlarız ...

“Burdur Halk Evi,,

Küçük Fıkra ...

Güzel yazı, böğürtlenler arasında açılan çiçekler gibi, en fena bir kitap, bir dergi ve gazete sütunlarında bile, derhal göze çarpar ...

Bir gün “Altın Yaprak,, adlı, basit, iptidai yazılara meşher bir mecmuada (Bilgi Menfaati) başlığını gördüm ...

Hemen okumağa başladım : Sayın Falih Rifki'nin “ÜLKÜ,, de intişar eden yazısı idi ..

San'at eserinde başlangıç

Bir gece yarısında ayın ondördünün dağ ardından yükselişini herkes ömründe bir kaç kerre görmüştür.

Fakat, ayın büyük KURS, u henüz görünmeden, dağ uçlarına doğru uzayan altın şuaların ufukta tersim ettiği bin renkli gül bahçasının fusunü her vakit görülmüş değildir.

Çünkü : Bu anda hayal, büyük bir saray salonunda raks eden ilâhi gençleri seyr eder gibi olur.

Ve ayın büyük kurs'u - dağ arkasından - tamamen çıkınca; bütün bir hayal âlemi yaratan ilk manzara silinerek, ilkin önümüze açılan ve hep altın tüller içinde raks eden ilâhi gençler dağılmış, perde kapanmıştır, sanılır.

Dünyada gördüğümüz tabiat manzaralarının en harikalısı, en güzeli olan bu manzara karşısında hiçbir GÖREN GÖZ yoktur ki; bir kerre kapanmasın; ruhun sessiz sularına akan ayın sevgili aksini; ve hayali seri' bir cevelâna, araştırmaya mecbur eden bu pırıl pırıl yanan dekoru seyre koyulmasın ...

İşte, tabiatın hiç şaşmıyan bu harikulâde hadisedir ki : SAN'AT ESERİ'nin nasıl başlaması gerektiğini bize bir dilim ışık gibi âks ettirir ..

Bir şiir, bir hikâye, bir roman(1)böyle birdenbire ruhu parlak aydınlığı içine almaz; hayali mest eden füsünlu ve gül ışıklı bir dekorla başlamazsa muvaffak olmuş bir eser sayılamaz ..

Bor : 13 / 5 / 930 K.

(1) Bu üç nevi haricinde san'at eseri yoktur. Nesir vezin ve kafiyesiz şiirdir. Bu besbelli, her vakit söylenen bir şey. Tiyatro, hikâye ve romanın şekil değiştirmesidir. Bir bakıma göre hikâye ve romanda aynı şey sayılabilirse de teknik cihetinden ayrı şeylerdir. Bunlar gelecek sayılarımızda izah edilecektir.

Ayın Akisleri ..

Fikirler, kendilerine çevrilen göze göre günün her saatında, ayrı ayrı şekiller alan aynı şeyler oldukça, onları ayın akisleri gibi sisli bir aydınlık içinde göstermek zevkli bir eğlence olacaktır sanırım. Sisli bir aydınlık ki; o anda mesafeler gözümüzün önünde büyülü saraylarla çevrilir, ve etrafımızda ilâhi sevgililerin beyaz kanatlarla geçtikleri duyulur, ve aldığımız hava onların titrek nefesleri ve süzgün kokularıyla dolar.

Zaten uzaktan ve yakından görünen manzaraların intibaları da ruhda birer hayal âlemi açmıyorlar mı?

Onun için bu sütunlarda uzaktan gördüğümüz manzaraları yaklaştırıp yakından görememek tahassürüne bir teselli olmak üzere onlarda bir noksan aramağa çalışmak, ve yakından gördüklerimizi de uzaklaştırıp tahayyülü sermest edecek bedii bir şekle koymak isteriz. Zira biliriz ki; insaniyetin ezeli tesellisinden birinde, elde edemeyeceği her hangi bir idealde kusur aramasıdır.

Sabah aydınlığıyla beraber hayatın başlaması nasıl tabii ise, fikir ve zekâ ışığının dimağda faaliyeti de insanlığın karanlık ve meçhul âlemine her gün yeni bir ışık vermek emelile şehir-âyin yapar. Bir zevkin âşinalığıyla bu sütunlarda arz edilecek naçiz fikirler insaniyet âlemine çevrilmiş birer solgun ışık olsalar bile, saffetimize bağışlanacağı ümidindeyiz.

K.

“Ülker,, İçin ..

Yıldızlara tapıldığı devirlerde yıldız ilâhlar arasında ülkerin çok hatırı sayılır-mış. Zühre ülkerin en sadık bir hizmetçisi, bazı inanışlara göre maşukası imiş. Yılın bazı mevsimlerinde pişdar ve bazı mevsimlerinde dümdarlık ödevini görmüş ...

İlk medeniyetin temellerini çobanlık ve çiftçilikle kuran kadim Türkler bu iki yıldızla bağılılık göstermişlerdi. Gece çalışmalarıyla işlerini başaran bu kadim san'atkârlar, gece vakitlerini ölçmek için bu iki yıldızdan çok faydalanmışlardır.

İlkbaharda sabahın yaklaştığını ülker müjdeler. Yaz mevsiminde ve sonbahara doğru zühre de parlak hüzmeleriyle tan yerini aydınlatır. Kışın ise batıya doğru süzülen zühre sağdan soldan hizalandığı yıldızlarla gece saatlarını çalarken, doğudan terazilenen ülker semtürre'se doğru yoluna devam eder. Böylece zühre saatını ayarlar. Semtürresten batıya doğru altın kordillerini sarkıttıkça şafakları müjdeler.

Çoban ve çiftçilerimizin gece vakitlerini göstermeğe yarayan ülker, şimdi bile aynı kıymeti taşır. Kadim devirlerdenberi zühreye çoban yıldızı, ülker kervan kıran denilmesi bundan ötürüdür.

Zühre yer yüzüne karşı zarar yapacak bir kudrette değilmiş. Ülker ise kurlara karşı titizlenir, yer yüzünü ıslah için yağmur bulutlarını dağıtır, ve bereketi kesermiş. Bu titizlenme, erginleşme çağında vaki olursa ürünü bir anda yakar, kuruturmuş. Şimdi bile çiftçilerimiz yaz mevsiminde her hangi bir gece sam rüzkâriyle buruşan başakları görünce ülker vurdu derler. Hele bostan ve sebze gibi yazlık ürünler ülkerin tehdidi altında bulunur.

Ülker topluluğu sever, aynı zamanda neş'eli yaşamış. Neş'e ve sevgi yaratanları yarlıgarmış

Bu bakımdan burdur Halk Evi dergisine “ÜLKER,, adının verilmesi çok değerli bir tesadüf eseri olmuştur .

Bugün Burdur ufkunda parlayan

HOMER ..

O zaman ki kırdan köpürür bahar,
Ve dallara yıldız dağıtır rüzgâr,
Gül renkli bir ayna aksidir sular,
O zaman (Adem) den bağıtır Horra ...

Sonra bir akşamda gölgesi güzün,
Göz yaşıdır yıldız şu mavi yüzün,
Ve sarar dünyayı güneş, gündüzün;
Köre doğar sonsuz, canlı bir dünya !

Arzı çatır çatır boğarken ayaz,
Mağara bir çöldür; köre güneş, yaz;
Gölgeler, kokular, yosunlarda saz,
Periler uçurur ılık bir hava !

Ey (Osyan), koca dev, sende bir kördün,
Uçuşan renkleri ruhunla gördün;
Gölgelerle nurlu bir cihan ördün;
Ömürün su gibi uyanık rü'ya !

Ve sen ey ruhların güneşi (Homer) !
Elinde kitara, serptin besteler;
Yaşattın (İlyâd) lar ve (Odise) ler;
Göklerden inmezsın bu gün de hâlâ !..

İsparta 16 / 3 / 933 Hasan Barlas

Ülker, Burdurlular arasında sevgi ve saygıyı artıran çalışma ve ilerleme alanlarına onları teşvik eden bir varlık olacaktır. Topluluk, uysallık ve temiz yüreklilik arasında aykırılık gösteren karakterleri ayarlayacaktır ülker.

Her bakımdan yükümlü bir kıymet taşıyan Ülker, Burdur gençliğinin bir kalbi, bir idesi olacaktır. Burdurun temiz yürekli çocukları güzel yurdlarına karşı taşıdıkları nezih duyguları açık kalplilikle Ülkerin parlak sahifelerine dökcekler ve büyük Ata Türk ülkesinde Burdurun hakiki karakterini bir çevreye yayacaklardır.

Yalvaç Ortaokul Öğretme i
HASAN MELLİ

HALK EVİMİZİN YILDÖNÜMÜ KUTLULANIRKEN

935 yılı Şubat ayında açılan Halk Evimizin, aziz yurdumuzda ulusal kültürün yayılmasını ülkü edinen, yurdda ulusal devrimi kökleştirmek, kuvvetlendirmek hususunda çok önemli ödevler yüklenmiş bulunan bütün Halk Evleri gibi yıldönümü 21 / 2 / 1937 Pazar günü pek iyi ve canlı bir şekilde kutlanmıştır .

Sayın Valimiz ve Vilâyet C. H. Partisinin kıymetli başkanı Bay Abdülhak Savaş'ın her hususta yaptıkları resmî ve şahsî yardımlarıyla gün geçtikçe ulusal ödevlerini daha geniş bir şekilde ve daha iyi bir surette başarmağa muvaffak olan Halk Evimiz, sevgili yurdumuzda bütün gençliğin ve herkesin çatısı altında toplanmaktan zevk duyduğu aydın bir kültür ocağı haline gelmiştir.

Yıl dönümü günü, aynı zamanda Parti kurağı olan Halk Evimiz güzel bir surette süslenmiş, Evin bandosu kurağın bahçasında seçilmiş parçalar çalarak o güne bir fevkalâdelik vermiştir. Bütün Halk Evleri üyelerinin ve gençliğin iştirak ettiği tören çok zengin bir program dairesinde yapılmıştır.

Gündüz törene İstiklâl marşı ile başlanmış, Cümhuriyet andı söylenmiş, şiirler okunmuş, Halk Evlerinin ülkü ve çalışmalarını izah eden konferanslar verilmiş ve Cümhuriyetin onuncu yıl marşı söylenmiştir.

Gece halka çok beğenilen bir müsamere verilmiş, Halk Evinin gösterit kolu tarafından (Yaşayan Ölü) ve (Bir komedi) adındaki piyesler temsil edilmiş, Arşubesi müzik kolu tarafından millî havalar çalınmış, millî oyunlar oynanmış, şiirler okunmuştur.

Burdur Halk Evinin şimdilik yedi şubesi mevcuttur. Halk dersleri ve müze şubesinin gelecek sene açılması için hazırlık yapılmaktadır. Esasen hepsi Halk Evinin çalışkan birer elemanı olan değerli Öğretmenler Halk Evindeki çalışmalara

bir kat daha önem vermek üzere Muallimler Birliğini fesh etmiş ve Birliğin malı olan bina ve demir başlarından bir kısmını C. H. Partisine teberru' etmişlerdir. Bu Birlik binasının yerine yeniden bir Halk Evi binası yaptırılmasına teşebbüs edilmiştir. Öğretmenlerin Halk Evimize karşı olan bu candan ilgi ve yardımlarını sevinç ve şükranla kayıt etmek bir borçtur

Tefenni ilçemizde de bu sene bir Halk Evi açılmış, bu münasebetle orada da açılış töreni yapılmıştır. Kaza halkı orada Halk Evi açılmasından sonsuz bir sevinç duymuşlardır.

ÜLKER : Kardeş Tefenni Halk Evinin açılmasını candan kutlular ve sonsuz başarılar diler ...

FELSEFE ..

İnsan aklı için en büyük felâket bilgisizlik midir? Hayır .. Çünkü bilgisizce yaşayan insanların sayısı bilgiyle yaşayanlardan çoktur.

İnsan aklı için en büyük felâket ilimsizlik midir? Hayır . Çünkü; yer yüzündeki ilim sahiplerinin sayısı pek azdır.

O halda, insanların aklı için en büyük felâket nedir? Bu dehşetli suale ben şöyle cevap veririm. İnsanın aklı için en büyük felâket "Kütürsüzlük,, dır. İyi, kötü bir felsefe kültürü almamış olan insanlar için akıl kıyameti kopmuştur, denebilir.

Ne bilseler ve ne derecede bilgin, bilgiç olsalar da den ve "Düzen,, e varamazlar. Bir insan yarım asır hocalık edebilir. Fakat "Üstat,, sıfatını taşıyanlar kafa yaratıcılarıdır. Yaratma hakkı ise yalnız felsefesini yapmış olanların hakkıdır.

Yeni Adam : 28 / 1 / 1937

İSMAİL HAKKI

Açık Mektup

Çok genç ve en heyecanlı çağını bir Öğretmen Okulunun Edebiyat, Ruhیات Muallimliğinde geçirmiş kardeşinizin şu mektubunu; açık bir gönül ferağatı ve nezih bir duygu ile yazdığına emniyet ederseniz, okumaya, araştırmaya, bilhassa yüzlerce şiir nevilerini mukayeseye ehemmiyet verirsiniz.

Zira : Şiir, öyle bir ruh âleminin ışığıdır ki : Bir yıl, beş yıl değil, en az on beş yıl bu âlemin maveraî ufuklarında dolaşmak, aramak, yaşamakla görülebilir.

Bu sebeple "Tan,, , "Öğretmen,, şiirlerinizi bu nev'e dair bir çoklariyle karşılaştırırsanız me'yus olmazsınız; Fakat, daha yeni, orijinal şiirler yazmak zaruretini duyarsınız.

Bilhassa; tasvirden, bir şey talim etmek şeklinden çekinirsiniz. Öğretmeni tarif ediyorsunuz; bu tarif her vakit yapılabilen şey . Vaktiyle Burdur Orta Okulunda Türkçe Muallimi olan Arif Hikmet te "Menekşeler,, adlı kitabında sizin şiirinizin hemen benzerini neşretmiştir Tabii hiç bir yeniliği ve değeri olmamak üzere ..

Bu münasebetle mes'ele kendiliğinden anlaşılır. Şiir, kat'iyen tarif değil, bir seciyenin, bir vasfın, bir içi yüzün, bir görünmez veçhenin bulunup yazılışdır.

Meselâ : "Gurub,,u tasvir ediyorsunuz Fakat hiçbir yeni misrâ bulamamışsınız. Bilhassa en mühim bir ciheti göz önüne almamışsınız. Bu cihet şudur: gurup umumî bir tasvire sığdırılmaz. Çünkü, gurup tabiatın hiçbir yerinde birbirine benzer şekiller almaz, bir köyde bile, gurup her cepheden aynı manzarayı göstermez.

Burdurda ulu cami meydanından ve ya Banka tarasasından seyr edilen gurupla; Bay Şevki'nin evi önündeki sahadan tamaşa edilen gurup, Park yapılması düşünülen tepeden Askerî kışlalarına

doğru açılan sahadaki gurup hep ayrı ayrı manzara ve akisler gösterir.

Şu halda; gurup karşısında her ferd ayrı ayrı duygular ve dekoratif tasvirler vermek zaruretindedir.

Bunun için gurup karşısında muhtelif dekoratif tasvirler, ve bu görüşler arasında şahsî duyuş ve sezisler olmalıdır. GÜNDÜZ Mecmuası hakkındaki yazı arasında "Fecir,, tasviri örneği olarak alınan parça size bu hususta iyi bir fikir verebilir. Bu yazının tetkikile de görülecektir ki, şark ve garpta yazılan gurup tasvirlerinin hiç biri diğerine benzemez. "Akşam,, tablosu da böyledir. Denebilir ki; "Akşam,, şiirini yazmayan şair yoktur. Bugün ve yarın, her vakit Akşamın şiiri yazılacaktır .. Fakat her vakit çok ayrı sezis ve görüşlerle ... Bir şairin;

Akşam, ufukta beldeler çylerken iştial;
Gök arzı me'fuyu hicrete takiri hüzn eder ..

Deye anlattığı akşamı, diğeri :

Karşıda sonbahardan süzülüp doğdu akşam ..

Ve en genç, kıymetli bir şairde :

Bir kanat yumuşaklığıyla göklerden ind mi
akşamlar ...

Deye tasvir eder.

Ve meselâ akşam sanki rüzgâr içime dolar. "Yollarda bir kadın saçını yolar,, deyen şair tam kendi ruhuna ve mizacına uygun bir tasvir yapmıştır ..

Bunun için güzel, orijinal, şahsî bir şiir yazabilmek : Çok okumak, bir çok şark ve garp muharrirlerini mukayeseli surette okumakla tabiatıda iyi görebilmekle mümkündür.

— GÜNDÜZ —

"GÜNDÜZ,, en güzel fikir ve san'at mecmualarından biridir Şefkat Evi Direktörü sayın Ali Kâmi Akyüz tarafından her ayın onbeşinci günü çıkarılmakta olan bu mecmua, denebilir ki; meşhur Kültür Haftasının yerini tutmuştur.

Bilhassa Mart 937 tarihli 12inci sayısından zengin bir münderecatla intişar etmiştir.

Bu sayı, Ahmet Muhip'in emsalsiz bir buluşla yarattığı "Dar ağacı,,şiiriyle başlıyor. İkinci yazı, sayın Peyami Safa'nın Biz insanlar, romanına dair, kaderin dört yol ağzını işaret eden bir romanın başlangıcıdır.

Üçüncü yazı, Beşerî ıztirabın manasına dair Bay Şerif Hulûsi'nin her vakit üniversal bir değerinde yazdığı etüddür. Yine bu muharrir tarafından, Büyük adamların kâşif olmak itibarile de yüksek mevkileri vardır, deye başlıyan puşkin'e dair bir yazısı daha var.

Sonra Bay Mirac'ın, Güzel olmak sevinci, adlı orijinal fikirlerle dolu; fakat ara sıra mevzudan hariç tenkidlere kaçan bir yazısı geliyor. Güzel olmak sevinci, gibi çok enfes başlık hemen gözü çekiyor, dikkatle okunuyor. Bu yazının Fecir tasvirini buraya almadan geçemiyoruz ...

Tabiatın kinsiz zamanları pek çoktur. Hepsini hatırlatmak bir şeye yaramaz. Yalnız şafak sökerken ortalığın durgun halini düşünüp duyalım : Şimdi artık yaradan istirahat etmektedir. Sanki iyilik ve güzellik için çalışa çalışa yorulmuş da .. Sanki her şey bu istirahatin estetiğini emmek, her şuur bu estetiğin büyüklüğünü seyr etmek için susmuş : Ruh o kadar sinirsiz, dış o kadar pürüzsüz ve hayat o kadar hafiftir. Renklerde bir gençlik, seslerde bir serinlik esiyor. İnsan ayağından zekâsına kadar her ha-

linin güzelleştiğini duyuyor. Ten tatlı bir pembeliğe bürünüyor, saçlar umulmadık bir renkle rüzgârda dağılıyor. İnsan, varlıktan, bir güzellik tayfı gibi süzülüp geçiyor ...

Nihayet, Bay Tarık Zafer tarafından yazılan "Şekispirin dört arkadaşı,,hakkında bir tetkik ve Nihat Gök'ün budlerden çevirdiği "Pençereler,, adlı bir nesir.

Ayrıca Feridun Fazıl, Bürhan Sadık, Kemal Engin, Azra Nahid'in yeni, güzel şiirleri ...

Fakat Orta Okul ve Liselerde edebiyat dersleri, "Süzme sözler,, başlıklı yazıların bu derginin ciddî ve üniversal sahifelerinde yer bulmasına hayret edilir. Bunlardan birincisi "Ulus,,da intişar etmiş, içinde hiç bir yeni ve kıymetli fikir olmıyan basit bir yazı. İkincisi ise hatıra için yazılmış bir tenkidir ...

Kemal Vecih

**Burdur Halk Evi Neşriyat Kolu
Tarafından Çıkarılır**

Edebî Müdürü
Daimî Yazarı
Kerim Aydınlı oğlu

Mes'ul Müdürü
Dr. Haydar Ömer

10 Kuruş

BURDUR
BASIMEVİ